

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Please cite the original version:

Dahlberg, U. (2023). Tänk ruralt! Erfarenheter från en tvärvetenskaplig konferens i Greifswald. *Bioekonomi-bloggen* 6.4.2023

CC BY 4.0

06.04.2023 | Kommentarer

Ulrika Dahlberg

Tänk ruralt! Erfarenheter från en tvärvetenskaplig konferens i Greifswald

Största delen av Östersjöområdet består av landsbygdsområden. Trots detta, ligger fokus hos forskare och politiker i området ofta på urbana centrum. Landsbygden, det rurala, är inte endast ett svagare utvecklat område som ska betraktas i relation till närmaste stad, utan ska behandlas som ett värdefullt område i sig, med potential för innovation och välmående.

Detta var utgångspunkten för den tvärvetenskapliga konferensen Think Rural in the Baltic Sea Region, som ordnades i tyska Greifswald 23-25.3.2023. Under konferensen hölls sju olika sessioner, med teman som hälsovård, kyrka och religion, säkerhet och extremism, ekonomi, demografi och migration, samt naturresurser och naturskydd. Talarna representerade Tyskland, Polen, Österrike, Lettland, Sverige, Norge, Finland, Danmark, Storbritannien och Slovenien.

Kommer extremhögern från landsbygden?

I efterdyningarna av det finländska riksdagsvalet är det intressant att tänka tillbaka på en av seminariets föreläsningar om acceptans av demokratiska system på landsbygden av Larissa Deppisch från Thünen -institutet i Tyskland. Personer som röstar på partiet Alternative für Deutschland (AfD),

ett populistiskt, högerextremt parti, anses allmänt vara östtyska, manliga, medelutbildade, medelklass och medelålders.

Forskningsresultaten visar att andelen AfD-röstare är stor i rätt så lantliga kommuner i öst, medan de också är motsvarande höga i rätt så lantliga och icke-lantliga kommuner i väst. Den procentuellt största andelen röster kommer alltså från de västra områdena av landet, från de mer tätbebyggda orterna. På de mest rurala områden var understödet av AfD inte märkbart högt. En allmänt förklarande faktor till understödet av populistiska partier är en upplevelse av att vara en förlorare i moderniseringen och globaliseringen, samt av bristfällig infrastruktur i området där man bor. Deppisch pratar även om sk. "Völkish Settlers" på den tyska landsbygden. Dessa nybyggare ser det tyska folket som överlägset, lever enligt traditionella könsroller och tillämpar modern hedendom, dvs. religiös verksamhet som grundar sig på trosuppfattningar hos förmoderna folk. Typiska yrken är snickare, barnmorska och ekologisk odlare. En orsak till att landsbygden är attraktiv för denna grupp, till vilken ca 250 000 tyskar räknas tillhöra, är att där finns utrymme för att ordna träningsläger för överlevnad och militärspporter och de upplevda fienderna inte finns lika nära inpå. Denna grupp har som mål att bli självständig från staten och anses utgöra ett hot mot demokratin.

I Finland finns inte lika stora, extrema grupper och de mest högerextrema partierna fick inte stort understöd i riksdagsvalet. Röster till Sannfinländarna kommer främst från tätorterna och den stadsnära landsbygden, inte från perifera områden, om man ser på fördelningen inom valkretsarna. Sannfinländarna anses inte lika radikala som AfD, men båda räknas till de högerpopulistiska partierna i Europa. Enligt min tolkning är risken att det uppstår signifikanta högerextrema grupper på landsbygden i Finland mindre än i många andra länder, men idéer och tankesätt sprids snabbt via sociala medier.

Bioindustrin och hur den beskrivs

En helt annan aktör på landsbygden är industrin. Moritz Albrecht från Östra Finlands universitet presenterade diskurser kring bioekonomi på industrialiserade landsbygdsområden i sin föreläsning Socio-spatial fixes and their role in EU Bioeconomy Development. Som fallstudier presenterade Albercht Äänekoski bioproduktfabrik, recirkulerande akvakultur (odling av fisk i stängda system på land) i Finland, samt odling av tång i Norge. Den här typens projekt kan rädda en ort från att dö ut genom att erbjuda arbetsplatser, skapa ekonomisk tillväxt och ny infrastruktur. Samtidigt karaktäriseras den politiska jargongen av en fixering på teknisk innovation och tillväxt. Hållbarheten avgränsas till att gälla endast produktionsplatsen, eller beskriv genom endast vissa utvalda statistiska parametrar. Lokalsamhället reduceras till en mottagande part utan aktiv roll och beskrivs genom socio-ekonomiska kalkyler. Vilka narrativ, dvs. berättelser experter och politiker använder när det gäller bioekonomi, bidrar också till att forma den allmänna debatten, tillsammans med kulturella och sociala faktorer. I slutändan inverkar de också på vilka projekt som förvekligas och vilka inte.

Att utveckla en region utifrån, på ett sätt som är särkopplat från platsens kultur och historia skapar en platslöshet (*placelessness*). Det betyder att områdesplaneringen och den nya infrastrukturen inte är integrerad med platsens materiella och upplevda identitet. Det finns alltså en outnyttjad potential för nya offentligt-privata samarbetsprojekt i industristäder. Stadens centrum kunde till exempel ha en koppling till industrins besökscenter och staden kunde använda företagets material i sitt byggande, skriver Albrecht i sin artikel *Placelessness of urban design and industrial branding in small town planning (2021)*.

Våtmarker för naturvärden

Mitt bland föreläsningarna hann vi också åka på utfärd. En av exkursionerna presenterade hållbar skötsel av våtmarker. Greifswald har ett eget internationellt vårmarkscenter, [Greifswald Mire Centre](#), som samlar data om torvmarker världen över. Våtmarkerna nära Greifswald, vid östersjökusten, har återställts genom att dammar som förhindrat vattnet från att komma in har tagits bort. Nu kan alltså vattnet stiga och sjunka fritt på våtmarkerna, som det gjort tidigare. Markerna hålls öppna med hjälp av betande djur, och på en del ställen skyddas de häckande fåglarna från rovdjur med hjälp av stängslen. Sedan våtmarkerna började återställas, har fågelarterna som häckar på området ökat från en art till en hel rad olika arter och området är populärt som friluftsområde.

Restaurering av våtmarker hjälper fågelarter som är på tillbakagång, men också ett stort antal hotade växter och insekter. Alla våtmarker är inte torvmarker, men alla torvmarker har åtminstone varit våtmarker. Torv formas endast i anaeroba förhållanden när vattennivån är tillräckligt hög.

Torvmarker täcker 3 % av världens landyta, men innehåller 500 gigaton kol. Det är dubbelt så mycket som det finns i all biomassa i världens skogar, enligt [våtmarkscentrets webbsida](#).

Torvmarksdränering tillåter syre att komma in i torven, vilket resulterar i utsläpp av koldioxid och även dikväveoxid. I konventionell jordbruksanvändning av torvmark sänks vattennivån, vilket orsakar stora utsläpp och en förlust av torvnivån. Behovet att återvåta torvmarker är stort, och att i vissa fall övergå till våtmarksodling, där jordbruksproduktion sker på åkrar med högre vattennivå. Det engelskspråkiga ordet för våtmarksodling, paludiculture, härstammar faktiskt från Greifswald.

Landsbygden behövs

För att sammanfatta mina intryck från konferensen, tänker jag att rurala områden behöver behandlas rättvist, inte endast användas för städernas behov eller beskrivas som mindre utvecklade regioner. För att skapa en inkluderande, trygg och hälsosam miljö, behövs lokalt förankrade lösningar för förnybar energi, service, hälsovård och polisväsende, samt en vilja hos lokalbefolkningen att vårda och skydda områden med höga naturvärden. Det är naturligtvis ingen lätt ekvation i områden med en åldrande befolkning, där man behöver skära ner på kostnader. Landsbygdsområden har potential när det gäller bland annat turism, hälsa och välmående, bioekonomi och industri som gynnar hela landet. Naturen, människorna och den lokala kulturen ska ses som aktiva parter när landsbygden utvecklas och formas.

Konferensen ordnades av *Universitetet i Greifswald* och finansierades av Alfred Krupp von Bohlen und Hallbach-Stiftung, Interdisciplinary Centre for Baltic Sea Region Research (IFZO) och Tyska Forskningsstiftelsen (DFG).

Texten har granskats av Novias campusredaktion och publicerats 6.4.2023.

Granskat av Novias campusredaktion

Kategorier:

Granskat inlägg - Reviewed post